

ישראלים ועולים - דימויים וסטריאוטיפים

משך הזמן: 45 דק' לא כולל הצפייה בסרטים

קהל היעד: תלמידי ט'-יב'

מבוא למורה:

מפגש בין שתי קבוצות שונות מלווה לרוב בעניין ובסקרנות - אך גם בלא מעט סטריאוטיפים. כך גם במפגש בין ותיקים ועולים. למרות היותה של מדינת ישראל מדינה קולטת עלייה, החורטת על דגלה ומכריזה במגילת העצמאות כי תקבל בברכה את כל יהודי העולם, עדיין המפגש בין עולים וותיקים מאופיין בדעות קדומות. בהצעה לשיעור זה נעסוק ברמה העקרונית של חשיבה סטריאוטיפית ונצלול לתוך המקרה של עולים מארצות דוברות אנגלית. ניתן להתחיל מהמקורות, וניתן להתחיל בצפייה (ואפילו לשלוח קישורים לצפייה מטרמה), ע"פ רמת התלמידים, וע"פ מטרת השיעור.

דימוי וסטריאוטיפ, גזענות, התנשאות וסולידריות

1. בקשו מהתלמידים לצפות בסרטונים השונים המתארים חשיבה בדפוסים סטריאוטיפיים הן מצדי ילידי הארץ והן מצד עולים חדשים. בקשו מהתלמידים לחוות דעה לגבי 4 מהסטריאוטיפים המופיעים בסרטונים הבאים:

1. מה חושבים הישראלים על האמריקאים והאם זה נכון?
2. מה אתם עושים כאן? איך נראים ישראלים לפני גולדשטיין שעלתה מקנדה
3. דוד קימליק – איך נראה ישראלי בעיני עולה מארצות הברית?
4. תל אביב זה לא ניו יורק!! סרטון באנגלית ללא כתוביות
5. איך נראים סופרמרקטים ובנקים בישראל לעולים חדשים מארצות הברית? באנגלית ללא כתוביות

- האם יש בהם גרעין אמת? מה גורם להם להופיע? האם אתם מזהים חשיבה סטריאוטיפית מסוג זה בקרב תלמידים? מדוע?

2. צפו עם התלמידים בהרצאתו של פרופסור גיל דינדורק

בקשו מהתלמידים לכתוב תוך כדי צפייה במספר שורות מהי התובנה העיקרית של שיחתו. ניתן כמובן לתת עוגנים או ביטויים מרכזיים מהשיחה ככלי עזר לצפייה.

הסבירו מה ניתן ללמוד מדבריו בנוגע לחשיבה סטראוטיפית.

3. בהקדמה לספרו "עולים במשורה" על קליטת עולים מצפון אפריקה בישראל בשנות החמישים של המאה העשרים, כתב ד"ר אבי פיקאר:

"האם הייתה גזענות ביחסה של מדינת ישראל ליהודי ארצות האיסלם? **רוב המשיבים על שאלה זו אינם טורחים להגדיר מהי גזענות ומרבים להשתמש במילה זו כדי לתאר כל קונפליקט בין קבוצות.** זו זילות של המינוח גזענות ... ככלל – המינוח שאני מעדיף להשתמש בו הוא התנשאות. התנשאות היא יחס עליונות כלפי קבוצה, אך בשונה מגזענות, עליונות זו מניחה שבני הקבוצה יכולים להשתנות, ותכונותיהם ה"בלתי רצויות" אינן חלק מהותי מזהותן. **ההבדל בין הגזענות להתנשאות הוא שהגזענות לא מניחה לשום התייחסות נוספת לערער אותה. התנשאות מאפשרת זאת.** ובהחלט הייתה התנשאות על יהודי ארצות האיסלם. עם זאת, הייתה גם סולידריות שאי אפשר להכחישה. ההתנשאות והסולידריות התקיימו במקביל. בקרב המנהיגים השונים ניתן בקלות לזהות אמירות שמביעות הסתייגות מיהודי ארצות האיסלם בצד אמירות המצדדות בהשתלבותם."

לאחר קריאה משותפת שאלו:

- מה לדעתכם יכול להיות ההסבר להתנשאות של ילידי ישראל על קבוצות עולים מארצות מסוימות לעומת רגשות אחרים כלפי עולים מארצות אחרות?
- באיזו מידה לדעתכם, הקביעה של ד"ר אבי פיקאר נכונה גם לגבי קבוצות של עולים מארצות מסוימות כלפי ישראלים ותיקים?

נסו לחבר את דבריכם אל הסרטונים.

4. שאלו בכיתה –

- האם תופעות דומות למה שראינו בשיעור קיימות גם סביבם? בבית הספר? תנועת הנוער? בשכונה? אולי כלפי אוכלוסיית עולים אחרת?

חשוב להגיע בשיח למחשבה משותפת – מה ניתן לעשות כדי להימנע מחשיבה סטראוטיפית? ולהתמקד בסביבה הקרובה לתלמידים.